

Jim Davis și
Michael Graham

în colaborare cu Ryan P. Burge

MAREA DEZ-BISERICIRE

Cine pleacă, de ce pleacă și
de ce e nevoie pentru a-i aduce înapoi

Traducere de Raluca Simona Ulmeanu

Prefață de Gheorghe Mocan

Oradea, 2026

Cuprins

Prefață de Gheorge Mocan	ix
Notă preliminară – traducerea unor termeni-cheie	xvii
Grafice și tabele	xix
Cuvânt înainte	xxi
Introducere	1
Partea 1:	9
Să-i cunoaștem pe dez-bisericiți.	9
1. Care sunt implicațiile?	11
2. Cine sunt dez-bisericiții?	31
Partea a 2-a:	
Profilul dez-bisericiților	47
3. Creștinii culturali	49
4. Evanghelicii conservatori dez-bisericiți	65
5. Ex-evanghelicii	77
6. BIPOC dez-bisericiți	91
7. Protestanții magisteriali și catolicii dez-bisericiți	111
Partea a 3-a:	
Abordarea dez-bisericiților	129
8. Motive de speranță	131
9. Înțelepciunea relațională	147

10. Transferul inter-generațional ratat	163
11. Mesaje către cei dez-bisericiți	179
Partea a 4-a:	
Lecții pentru Biserică	197
12. Formarea spirituală și dez-bisericiții	199
13. Confesional și misional	215
14. Îmbrățișarea exilului	233
15. Cinci îndemnuri către conducătorii bisericii	245
Mulțumiri	261

Prefață

Există cărți care doar îți mângâie bănuielile și altele care te prind de rever și îți schimbă încet, dar sigur, întrebările. *Marea dez-bisericire* e din a doua categorie. Nu e genul acela de volum care-ți amintește că „tinerii nu mai vin la biserică”, pentru că asta o vezi oricum duminica dimineața. Nu, nu asta face cartea de față. Dimpotrivă, ea îți dă un limbaj proaspăt, un cadru solid să pricepi de ce se întâmplă asta tocmai acum, ce înseamnă pentru bisericile noastre și, poate cel mai surprinzător, ce speranță se ascunde aici. E ca o consultație la un doctor care nu-ți ascunde nimic: îți spune adevărul dureros fără să te menajeze, dar cu o dorință sinceră de vindecare, oferindu-ți soluții plauzibile.

Autorii – Jim Davis și Michael Graham, pastori la Orlando Grace Church din Florida – te iau de mână printr-un peisaj care, la prima vedere, pare sumbru. Ei vin din Orlando, orașul care în anii '90 părea o capitală evanghelică: mega-biserică înfloritoare, școli teologice, organizații misionare la tot pasul. Astăzi, procentul de evanghelici de acolo e la fel ca în New York sau Seattle – după ce vreo două milioane de oameni au încetat să mai calce pe la biserică. Cifrele sunt năucitoare: în ultimii 25 de ani, au plecat din biserici americane mai mulți oameni decât au venit în marile treziri din istorie, de la Prima Mare Trezire până la campaniile lui Billy Graham. Două treimi din evanghelicii dez-bisericiciți pun o parte din vină pe părinți, un fapt pe care n-ai cum să nu-l remarci. Și, atenție, nu e vorba despre părinții care nu s-ar fi rugat, n-ar fi mers la biserică și n-ar fi slujit cu mare abnegație. E vorba de acei părinți (nu puțini!) care au ratat conver-

sații, au tensionat mese de familie, au mărturisit o credință dreaptă în teorie, dar au trădat-o în gesturi mici, zilnice. Este acea fractură între ceea ce spunem plenar, bisericos și solemn, pe de o parte, și ceea ce trăim în cele mai obișnuite situații de viață, mai ales în raport cu cei apropiați. Dar, evident, nu este singura cauză invocată de cei care „pleacă”. Pe măsură ce citești, ajungi să afli că fenomenul a fost studiat cu acribie, folosindu-se unelte dintre cele mai specializate. Totuși, ca cititor, nu rămâi blocat în statistici reci, pentru că fiecare cifră deschide o fereastră spre povești vii: părinți care plâng de ani de zile după copiii lor crescuți în cor sau grupuri de tineret, dar pierduți acum în vârtejul „lumii”.

Aici intră în scenă esența cărții, acel fir roșu care te ține cu sufletul la gură: tensiunea dintre o doctrină curată, clar înțeleasă, și o viață creștină care, în practică, arată diferit. Mulți evanghelici dez-bisericiți nu fug de Hristos însuși, nici nu devin brusc ateii militanți sau victime ale vreunei mode intelectuale. Fug de o ipocrizie pe care au simțit-o în oase: predici despre har rostite într-un climat de control și frică, discursuri despre dragoste însoțite de bârfe și uși trântite (nu întotdeauna) subtil în nasul celorlalți, chemări la adevăr folosite selectiv și preferențial, în funcție de cine le rostește și cui. Această disonanță – cognitivă pentru minte, emoțională pentru inimă – erodează încrederea picătură cu picătură. Întrebarea lor nu mai e „Este creștinismul adevărat?”, ci una mult mai dureroasă: „Îmi mai pot permite să trăiesc încă zece, douăzeci de ani într-o comunitate unde simt că nu pot fi cu adevărat onest cu mine însumi și cu ceilalți?”

Cartea nu se mulțumește să diagnosticheze. Ea deschide un dialog profund despre echilibrul dintre identitatea confesională – aceea claritate doctrinală fără de care orice biserică riscă să devină un club vag spiritual – și maturitatea relațională, acel „chip omenesc” al credinței. Autorii nu minimalizează deloc importanța unei teologii solide; dimpotrivă, una din îngrijorările lor majore e superficialitatea biblică din unele medii evanghelice, unde credința se reduce la câteva sloganuri ieftine, iar ucenicia adevărată – aceea formă concretă

a caracterului – lipsește cu desăvârșire. Totuși, arată cu delicatețe că o mărturisire impecabilă, rostită într-un climat de suspiciune perpetuă, competiție internă sau agresivitate culturală față de „ceilalți”, devine, pentru generații de tineri obișnuiți să pună întrebări incomode, să conteste, să compare viziuni din toată lumea, pur și simplu de nesuportat. A te prefăca că acele întrebări nu există sau a le răspunde cu etichete luate de-a gata nu face altceva decât să-i împingă spre ușă, blând, dar ferm.

În același timp, cartea are o onestitate rar întâlnită: nu idealizează generațiile tinere ca pe niște victime inocente ale unei biserici crude. Mulți dez-bisericiți recunosc ei înșiși, în sondajele citate, că plecarea lor are legătură cu atracția unei libertăți neîngrădite, cu dorința de a-și explora identitatea fără presiuni, cu priorități precum cariera fulminantă, călătoriile sau viața sentimentală complicată. „Creștinii culturali”, unul din cele patru profiluri principale identificate prin analiză avansată, păstrează credința ca pe o podoabă identitară superficială, fără să se fi confruntat vreodată serios cu adevărul ei sau cu costul real al uceniciei. Soluția, insistă autorii, nu e un consumism bisericesc – „hai să facem totul mai cool, mai instagramabil” –, ci o redescoperire a chemării creștine profunde, o confruntare vie cu Hristos însuși, care cere totul și dă totul.

De aici pornește propunerea lor centrală, simplă, dar revoluționară: o reîntoarcere la ceea ce tradiția reformată numește „mijloacele obișnuite ale harului” – Cuvântul lui Dumnezeu predicat și citit, sacramentele celebrate cu reverență, rugăciunea trăită nu ca rutină, ci ca respirație. Dacă viața unei biserici se reduce la programe frenetice, evenimente spectaculoase și strategii de „creștere numerică”, dez-bisericirea devine inevitabilă; lumea de afară va oferi întotdeauna ceva mai strălucitor, gratificare mai promptă, recompensă mai accesibilă. Însă, atunci când comunitățile reînvață să trăiască din aceste izvoare simple – Scriptură care hrănește, rugăciune care aliniază, participare sacramentală ca întâlnire reală cu Hristos –, biserica încetează să mai fie un „loc unde mergem duminică” și devine un popor viu, în

mijlocul căruia Dumnezeu locuiește tangibil. Oamenii nu caută doar discursuri inteligente; vor întâlnire autentică, ritmuri care să le dea ancoră într-un haos zilnic, un pământ solid sub picioare când furtuna culturală lovește fără milă.

Firul narativ curge apoi firesc spre un alt punct sensibil: relația dintre politică și credință, care a devenit, în Statele Unite, o capcană perfidă. Aici, alianța strânsă dintre anumite forme de evanghelicism și dreapta conservatoare a dus la o confuzie fatală: pentru mulți tineri, „a fi creștin” a început să însemne susținere necondiționată pentru un anumit partid, o ideologie sau un lider influent. Rezultatul? Un dezgust față de „mariajul” dintre credința pură și lupta pentru putere. Contextul românesc e diferit, desigur – nu avem aceeași „Moral Majority” –, dar suntem departe de a fi imuni la tentația de a asocia Evanghelia de proiecte culturale sau politice, fie ele conservatoare, anti-comuniste sau orice altceva. Lecția e universală: orice astfel de confuzie vine, mai devreme sau mai târziu, cu un cost misionar uriaș. Pentru a rămâne credibilă în ochii lumii, Biserica trebuie să-și păstreze libertatea profetică, să condamne nedreptatea oriunde o vede, indiferent de cine o comite. De asemenea, să nu se lase redusă la o simplă unealtă de legitimare a vreunui proiect politic sau ceva asemănător.

Și iată că, în mijlocul tuturor acestor avertismente care ar putea părea descurajatoare, cartea respiră o speranță realistă, ancorată în realitate. Mulți dintre dez-bisericiții care trântesc pur și simplu ușa Bisericii ar fi dispuși să facă și calea-ntoarsă, dacă ar găsi un spațiu unde pot pune întrebări fără să fie demonizați, unde rănilor lor sunt luate în serios, unde liderii au curajul să recunoască greșeli publice și să le repare concret. Cartea sugerează că eforturile discrete, dar consecvente – o invitație simplă la masă, o prietenie care crește organic, un telefon dat nu ca să „readuci pe cineva la program”, ci pur și simplu să întrebi „cum ești cu adevărat?” – pot cântări mai mult decât cele mai bine organizate campanii de reangajare. În limbajul Evangheliei, e imaginea tatălui din parabola fiului risipitor: nu trimite o

delegație oficială, nu organizează un eveniment; stă cu ochii la drum și aleargă personal, cu brațele deschise, în întâmpinarea celui pierdut.

Pentru cititorul din România, această carte aduce un eliberator sentiment de continuitate: nu suntem singuri în criză, dar nici condamnați să copiem greșelile altora. Putem privi exodul occidental ca pe un avertisment timpuriu – realități care apar deja în marile noastre orașe – și ca pe o resursă prețioasă, învățând din încercările de redresare fără să așteptăm să ajungem la aceleași proporții dramatice. Asta cere, însă, renunțarea la explicații facile precum „lumea e rea”, „tinerii nu mai vor nimic serios” sau „internetul strică totul” și acceptarea unei chemări divine la maturizare – una dureroasă, ce-i drept, dar cu perspective optimiste.

Dacă lași cartea să te provoace cu adevărat, vei sfârși prin a-ți pune întrebări nu doar despre „ei”, cei plecați, ci despre tine și despre propria comunitate. Cum arată, de fapt, Evanghelia în biserica ta – nu doar în predici bine scrise, ci în felul în care se iau deciziile cotidiene, în modul în care sunt tratați cei slabi, cei care greșesc sau cei care nu se încadrează perfect în tipar? Ce atmosferă respiră un tânăr sau o tânără care intră pentru prima oară pe ușă: o sală de judecată rece, un club exclusivist sau o familie imperfectă, dar deschisă să fie modelată de har? Cât de pregătiți suntem, noi liderii sau credincioșii de rând experimentați, să ascultăm poveștile celor dez-bisericiți fără să ne grăbim să ne apărăm instituția sau să-i acuzăm imediat pe ei? Și, poate cel mai arzător, cât de mult ne mai dorim, cu adevărat, să fim biserici în care Hristos este Domn nu doar în declarații sonore, ci în felul cel mai concret: în relațiile noastre unii cu alții?

Această neliniște sănătoasă, trezită de asemenea întrebări, e deja primul mare câștig al cărții. Ea ne obligă să regândim succesul bisericesc: nu în mulțimi zgomotoase, clădiri impunătoare sau like-uri pe rețelele de socializare, ci în adâncime reală – mai puțin vizibilă. Poți avea biserici pline ani la rând, dar cu o bază fragilă, ușor de spart la prima criză culturală sau la prima alternativă mai ofertantă în materie de „programe”; o imagine online strălucitoare, dar o viață

internă erodată de oboseală și neîncredere. Cartea pare a ridica o întrebare ca aceasta: „Oare câți ar rămâne aproape de Hristos mâine, dacă programele s-ar opri brusc, azi?”

Dez-bisericirea nu vine ca un trăsnet, ci lent, ca un râu care sapă stânca: implicare tot mai redusă, frecvență tot mai slabă, de Crăciun și de Paști, apoi nimic. Revenirea merge la fel de încet. Nu aștepta „lovitura de geniu” – campanie, eveniment, serie de predici miraculoase. Cartea cheamă la răbdare pe termen lung: vezi prietenii dez-bisericiți nu ca proiecte, ci ca oameni cu ritmuri proprii, temeri și doruri ascunse. Ani de conversații simple, mesaje scurte, întâlniri fără agendă – singura strategie fiind fidelitatea și iubirea. E greu într-o cultură a eficienței imediate, dar e felul Scripturii de a lucra.

E, înainte de toate, carte despre ascultare – cea grea, care suspendă verdictul reflex („n-a înțeles”, „s-a lăsat dus de lume”). Întreabă: „Ce ai trăit? Ce te-a durut? Unde am eșuat noi?”. Fii gata pentru răspunsuri incomode, nedrepte, confuze – și rămâi la masă. Ascultarea asta nu înseamnă acord sau relativism; înseamnă că Duhul poate folosi chiar vocile plecaților să-ți arate idoli și orbirile tale. Înseamnă că dialogul continuă, că se lasă ușa deschisă. O biserică surdă nu vindecă, fiindcă nici nu știe unde e rana.

Vorbește și despre rănilor reale, nu doar percepute: abuzuri spirituale, manipulări, scandaluri morale acoperite, minimizarea sau ridiculizarea suferinței victimelor, Scriptura folosită ca armă pentru tăcere sau loialitate oarbă. Nu totul se explică prin „sensibilitate excesivă”; unii au strigat ani de zile să fie auziți, iar răspunsul a fost minimizarea problemei sau învinovățirea victimei. Cartea nu promite soluții magice, dar arată direcții clare: spovedanie comunitară sinceră, transparență instituțională, mecanisme de protecție reală, apel la ajutor extern când e prea mult. Doar un „ne pare rău” nu ajunge; trebuie fapte care dovedesc că ai priceput gravitatea și nu repeți greșeala.

Nu uită nici de cei rămași: exodul celorlalți aduce vinovăție („de ce eu cred încă?”), teamă surdă („o să cedez și eu?”), anxietate. Îngri-

CAPITOLUL 1

Care sunt implicațiile?

În Statele Unite experimentăm în prezent cea mai mare și mai rapidă transformare religioasă din istoria țării noastre, deoarece zeci de milioane de creștini practicanți au decis că nu mai doresc să meargă deloc la biserică. Aceștia sunt cei pe care îi numim acum dez-bisericiții. Aproximativ 40 de milioane americani obișnuiau să meargă la biserică, însă nu o mai fac, ceea ce reprezintă aproximativ 16 %¹ din populația noastră adultă. Pentru prima dată în cei 80 de ani de când Gallup măsoară apartenența religioasă a americanilor, în Statele Unite sunt mai mulți adulți care nu merg la biserică decât cei care merg la biserică.² Aceasta nu este o schimbare treptată, ci una abruptă.

Context istoric

Au existat aproximativ trei perioade de creștere a adeziunii religioase în Statele Unite: Prima Mare Trezire (1730-1740), A Doua Mare Trezire (1790-1840) și cele patru decenii de după Războiul

¹ În această carte vom considera că există 40 de milioane de americani adulți dez-bisericiți. La recensământul din 2020, erau 258,3 milioane de americani adulți, prin urmare, 15,5% dintre adulții americani sunt dez-bisericiți.

² „U.S. Adult Population Grew Faster Than Nation's Total Population from 2010 to 2020”, United States Census Bureau, <https://www.census.gov/library/stories/2021/08/united-states-adult-population-grew-faster-than-nations-total-population-from-2010-to-2020.html>; și Jeffrey M. Jones, „U.S. Church Membership Falls below Majority for First Time”, Gallup, 29 martie 2021, <https://news.gallup.com/poll/341963/>

Civil (1870-1906).³ Din 1700 până în 1776, adeziunea religioasă a crescut în SUA de la 10 la 17 procente. În mod interesant, și poate contrar opiniei populare, „istoricii religiei americane au menționat că coloniile nu erau caracterizate de pietate. A existat un consens general că, în perioada colonială, nu mai mult de 10-20% din populație aparținea efectiv unei biserici”⁴. Finke și Stark estimează că procentajul apartenenței religioase era de 17% în 1776, cu 3.228 de congregații și un număr de 242.100 de membri.⁵

Procentajul apartenenței religioase a crescut semnificativ între 1776 și 1850, de la 17% la 34%, în principal datorită celei de-A Doua Mari Treziri, care s-a întins pe o perioadă de aproximativ cincizeci de ani – între 1790 și 1840.⁶ În ciuda acestei creșteri vertiginoase, perioada cu cea mai rapidă creștere a apartenenței religioase a cuprins primii douăzeci și cinci de ani de după Războiul Civil.⁷

Din 1870 până în 1895, numărul celor care frecventau bisericile a crescut de peste două ori, de la 13,5 milioane de persoane la 32,7 milioane⁸, în timp ce populația generală a crescut de la 38,6 milioane⁹ la 69,6 milioane de persoane.¹⁰ Rezultatul net a fost o creștere cu 12%

church-membership-falls-below-majority-first-time.aspx. (Populația adultă a SUA a crescut mai rapid decât populația generală în intervalul 2010-2020 – Biroul Național American de Statistică – n.tr.)

³ Deși este dificil de găsit date exacte cu privire la apartenența religioasă și denomi-națională înainte de 1776, Roger Finke și Rodney Stark au făcut o treabă excelentă în cartea lor *The Churching of America, 1776-2005* (New Brunswick, Rutgers University Press, 2005).

⁴ Finke și Stark, 29.

⁵ Finke și Stark, 29.

⁶ Finke și Stark, 23.

⁷ Finke și Stark, 23, fig. 1.2.

⁸ Finke și Stark, 23, fig. 1.2.

⁹ „1870 Fast Facts United States”, United States Census Bureau, https://www.census.gov/history/www/through_the_decades/fast_facts/1870_fast_facts.html.

¹⁰ „1890 Fast Facts United States”, United States Census Bureau, https://www.census.gov/history/www/through_the_decades/fast_facts/1890_fast_facts.html; „1900 Fast

a numărului de creștini practicanți.¹¹ Deoarece această creștere a avut loc într-un interval scurt, de numai douăzeci și cinci de ani, ea a devenit cea mai mare transformare religioasă din istoria țării noastre de până acum. Ceea ce am observat în ultimii douăzeci și cinci de ani reprezintă o transformare religioasă de aproximativ 1,25 de ori mai mare, dar în direcția opusă. În tot acest interval de timp, aproximativ 40 de milioane de oameni au încetat să mai frecventeze bisericile. Numărul celor care au părăsit bisericile în ultimii douăzeci și cinci de ani este mai mare decât numărul *total* al celor care au devenit creștini în urma Primei Mari Treziri, a celei de-A Doua Mari Treziri și a evanghelizărilor lui Billy Graham.¹² Alarmant este și faptul că acest fenomen a avut o creștere rapidă începând cu mijlocul anilor 1990.

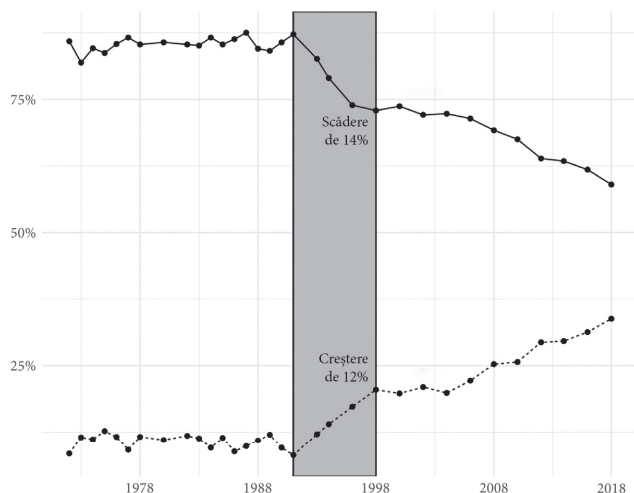
Anii 1990 sunt cei în care mersul la biserică în America s-a schimbat radical. După cum scrie Ryan Burge, „începutul anilor 1990 a reprezentat un punct de inflexiune pentru religia americană. Între începutul anilor 1970 și 1990, ponderea americanilor care nu aveau nicio afiliere religioasă crescuse doar cu două puncte procentuale. Dar din acel moment, numărul celor neafiliați religios a crescut cu unul sau două puncte procentuale în aproape fiecare an de-a lungul următoarelor trei decenii”.¹³ Aici, termenul *neafiliați* se referă la cei care nu au nicio afiliere religioasă.

Facts United States”, United States Census Bureau, https://www.census.gov/history/www/through_the_decades/fast_facts/1900_fast_facts.html. Rețineți că populația din 1895 este aproximată prin calcularea mediei recensămintelor din 1890 și 1900.

¹¹ Prelucrare a graficului 1.2, așa cum se regăsește în Finke și Stark, *Churching of America*, 23.

¹² Finke și Stark, 23, grafic 1.2: 17% din populația SUA se declara credincioasă în 1776 (Prima Mare Trezire a dublat numărul de credincioși, adăugând aproximativ 2,5 milioane de adepți), A Doua Mare Trezire a făcut ca numărul de credincioși să crească cu 10% (de la 35 la 45% între 1870 și 1890, adăugând 14,9 milioane de adepți). Evanghelizările mondiale ale lui Billy Graham au dus la o creștere cu aproximativ 3,2 milioane de persoane pe toată perioada acestora, conform personalului Asociației Evangheliste Billy Graham. https://web.archive.org/web/20081203122410/http://cincinnati.com/billygraham/p_man.html

¹³ Ryan Burge, „OK Millennial’: Don’t Blame the Boomers for Decline of Religion in

Grafic 1.1. Afilierea religioasă a tinerilor între 18 și 35 de ani

Așadar, ce s-a întâmplat? Deși există loc pentru nuanțe în ceea ce privește accelerarea dez-bisericii în anii 1990, trei factori nu pot fi neglijați. În primul rând, în timpul Războiului Rece, termenii *american* și *creștin* au fost adesea folosiți ca sinonime în lupta noastră împotriva unei națiuni care reprezenta o amenințare existențială la adresa modului de viață american. Președintele Ronald Reagan numea Uniunea Sovietică „Imperiul Răului”. În această perioadă, am adăugat „In God We Trust” (Avem încredere în Dumnezeu) pe banii noștri și „under God” (în Dumnezeu) la Jurământul de Credință. Când Uniunea Sovietică s-a destrămat și această luptă a luat sfârșit, a devenit mai acceptabil din punct de vedere cultural să fii atât american, dar și necreștin.

În al doilea rând, au apărut și consecințele unei drepte religioase din ce în ce mai polarizate. Sub influența Majorității Morale a lui Jerry Falwell, a provocării lui Pat Robertson la adresa Partidului Republican al lui George Bush și a preluării fără compromisuri a Camerei Reprezentanților de către Newt Gingrich, americanii moderați au asociat creștinismul exclusiv cu aceste mișcări și au început să renunțe la toate acestea. Foștii moderați religioși au început să se alăture grupului crescând de *neafiliați*.

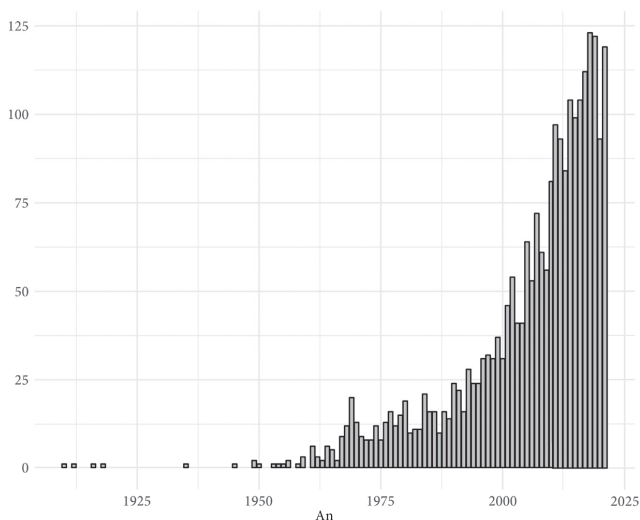
În al treilea rând, nu exagerăm dacă scoatem în evidență influența internetului în accelerarea dez-bisericii în America. Chiar dacă internetul era lent și, conform Biroului de Statistică,¹⁴ până în 1997, prezent în doar 20% din casele americane, elevii aveau acces la World Wide Web în școli. În 1994 a luat naștere *internet café*-ul, iar primele conexiuni la internet au devenit disponibile în bibliotecile publice. Pentru prima dată, oamenii puteau să interacționeze cu ușurință și în mod regulat cu o gamă largă de viziuni asupra lumii, foarte diferite de a lor, și să colaboreze cu alte persoane în diverse comunități în care își puneau la îndoială credința, fără riscul opoziției sociale și familiale.

Dimensiunea și amploarea acestei îndepărtări de biserică este fără precedent în țara noastră. Dez-bisericirea este o epidemie și va afecta atât instituțiile țării noastre, dar și țesătura însăși a societății noastre în decursul vieții noastre. Această schimbare drastică în ceea ce privește credința religioasă și frecventarea bisericii reprezintă o nouă eră în istoria americană, pe care o numim „marea dez-bisericire”.

Un obiectiv important al studiului nostru a fost acela de a afla când a fost ultima dată când cineva a participat la biserică mai mult de o dată pe an (grafic 1.2). Indiferent de motiv (și vom analiza aceste motive în profunzime), valorile au fost uluitoare, deoarece ne-am dat seama că cea mai mare parte a dez-bisericii a avut loc în ultimii

¹⁴ Camille Ryan, „Computer and Internet Use in the United States: 2016”, United States Census Bureau, august 2018, <https://www.census.gov/content/dam/Census/library/publications/2018/acs/ACS-39.pdf>.

douăzeci și cinci de ani și este în curs de accelerare. La un moment dat, rata dez-bisericii va încetini, nu neapărat pentru că motivele de bază au fost atenuate, ci pur și simplu pentru că nu vor mai fi destui oameni care să meargă regulat la biserică pentru a susține același ritm al exodului. Dez-bisericiții vor ceda locul celor care nu merg la biserică – pentru început, celor care nu au frecventat niciodată biserica.

Grafic 1.2 În ce an ați frecventat ultima dată o congregație de câteva ori pe an?

Implicațiile

Erodarea fundației religioase a 40 de milioane de oameni va avea reverberații pe scară largă. Implicațiile dez-bisericii pentru America se împart în trei categorii principale: din punct de vedere relațional, religios și cultural. În ceea ce privește implicațiile la nivel relațional, vom analiza impactul pe care dez-bisericea îl are asupra familiilor și prietenilor. Apoi, vom analiza implicațiile religioase pentru bise-

rici, confesiuni și rețele. În cele din urmă, vom analiza implicațiile culturale, privind la impactul dez-bisericii asupra comunităților, culturii și țării.

Implicațiile la nivel relațional: Familii și prietenii

Fenomenul dez-bisericii este o sursă imensă de durere la nivel familial pentru mulți oameni. Eu (Mike) vorbeam recent cu o femeie care are patru copii adulți. Toți au crescut în biserică și au fost educați în școli creștine. Această femeie este unul dintre cei mai buni, mai evlavioși și mai sinceri oameni pe care i-am cunoscut vreodată. Este o mamă extraordinară și, în general, o persoană deosebită. Cu toate acestea, trei dintre cei patru copii ai ei nu merg la biserică și au rupt-o complet cu creștinismul. Imaginați-vă durerea ei!

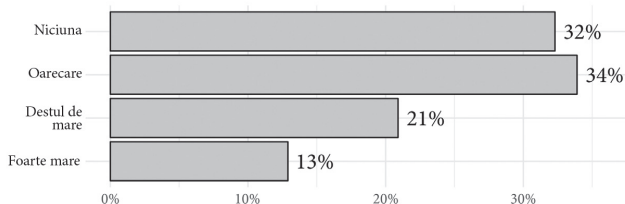
Am petrecut nenumărate ore de consiliere pastorală vorbind, rugându-ne în agonie cu părinți și bunici care suferă din cauza membrilor familiilor lor care au părăsit biserica. Și cu cât stăm mai mult de vorbă cu persoanele de peste cincizeci de ani, cu atât mai mult această dinamică pare să fie mai degrabă norma decât excepția. Unele dintre aceste povești includ dependență, comportamente distructive, confuzie de gen și sexuală și chiar sinucidere. Personal, nu cunoaștem aproape niciun părinte cu vârsta de peste cincizeci de ani care să nu aibă cel puțin un copil adult dez-bisericit. Mulți se roagă ore întregi în fiecare săptămână ca Dumnezeu să le aducă copiii sau nepoții înapoi la credință și la o biserică potrivită. Ne-am rugat împreună cu unii părinți pentru copiii lor dez-bisericiți timp de aproape douăzeci de ani. Nu putem subestima durerea, suferința și tristețea cu care se confruntă aceștia.

Pe de altă parte, tensiunea relațională cu un părinte poate fi adesea cauza plecării unui copil din biserică. Am aflat din cercetarea noastră că 68% dintre evanghelicii dez-bisericiți au declarat că părinții lor au jucat un rol în această decizie (a se vedea graficul 1.3).

Cea mai mare parte a capitolului 10, „Transferul inter-generațional ratat”, va fi dedicată analizării a ceea ce am descoperit despre

dez-bisericiți și relația lor cu părintele/părinții, dar, pentru moment, primele cinci motive citate în studiul nostru au fost:

1. Cu timpul m-am îndepărtat din cauza accentului pe care l-au pus pe războiul cultural (14%)
2. Lipsa lor de dragoste, bucurie, blândețe, bunătate și generozitate (14%)
3. Incapacitatea lor de a asculta (14%)
4. Incapacitatea lor de a accepta alte puncte de vedere (13%)
5. Atitudinile sau acțiunile lor rasiale (13%)

Grafic 1.3. Cât de mare a fost influența părinților dumneavoastră în dez-bisericire?

Fenomenul de dez-bisericire a devenit perturbator pentru mai multe generații de membri ai aceleiași familii, provocând tensiuni relaționale bidirecționale între părinți (și bunici) și copiii lor adulți, și nu poate fi soluționat rapid. Aproximativ două treimi dintre evanghelicii dez-bisericiți au declarat că credința evanghelică a părinților lor a jucat un rol în îndepărtarea lor de biserică. Mare parte din această tensiune poate fi rezumată fie de o diferență de viziune politică, fie de viziunea afectivă a fiecăruia față de cultură și societate. Prăpastia este mai mare în unele profiluri decât în altele și există multă speranță în aceste relații odată cu dezvoltarea înțelepciunii relaționale. Mai târziu în carte, vom explora ce se întâmplă și vom vedea dacă există bune practici care să ajute la ameliorarea acestei tensiuni.

În rândul evanghelicilor din studiul nostru, am observat o rată mai mare a căsătoriilor în rândul celor dez-bisericiți (77%) decât în rândul persoanelor care sunt încă active în biserică (62%). Evanghelicii dez-bisericiți din studiul nostru au, de asemenea, o rată mai scăzută a divorțului, 8%, comparativ cu 13% în rândul evanghelicilor care sunt încă în biserică. Ne-am fi putut aștepta la exact opusul, dar când veți citi mai multe despre diversele profiluri în capitolele următoare, veți vedea cât sunt destul de complexe. Orice studiu corect va produce rezultate care ne pun la încercare presupunerile și ne determină să analizăm cu mai multă profunzime și nuanță ceea ce observăm.

Dez-bisericirea nu are impact doar asupra mai multor generații de familii; a avut un impact și asupra prietenilor noastre. Personal, cel puțin jumătate dintre prietenii mei (ai lui Mike) cu care am crescut și cu care mergeam la biserică nu mai merg. Mai recent, oameni care obișnuiau să meargă împreună la biserică au încetat pur și simplu să mai meargă. Acest lucru este trist și dezamăgitor, și ne stârnește o mulțime de emoții complexe. Ne lipsesc foarte mult acești oameni, iar absența lor, cumulată, remodelează biserici, confesiuni și rețele.

Implicațiile la nivel religios: biserici, confesiuni și rețele

Pentru prima dată în istoria de opt decenii a sondajului Gallup, în 2020, numărul membrilor bisericilor din Statele Unite a scăzut sub 50% în America.¹⁵ De la al Doilea Război Mondial și până la mijlocul anilor 1990, numărul membrilor adulți a fost aproape întotdeauna de peste 70%. Scăderea bruscă a avut loc în toate tradițiile religioase și, după cum am afirmat deja, a început să se accelereze la mijlocul anilor 1990. Numărul membrilor a scăzut cu aproximativ o treime în toate tradițiile religioase în ultimii douăzeci și cinci de ani. Acest lucru a

¹⁵ Jeffrey M. Jones, „U.S. Church Membership Falls Below Majority for First Time”, Gallup, 29 martie 2021, <https://news.gallup.com/poll/341963/church-membership-falls-below-majority-first-time.aspx>.

pus invariabil la închiderea mai multor biserici și a făcut mai dificilă plantarea de noi biserici.

Potrivit Lifeway Research, în 2019 au fost înființate aproximativ 3.000 de biserici protestante în SUA, dar s-au închis 4.500 de biserici protestante.¹⁶ Cu doar cinci ani înainte, în 2014, același studiu Lifeway constata că 3.700 de biserici s-au închis și 4.000 s-au deschis. După cum puteți vedea, rata de plantare a bisericilor a încetinit, iar rata de închidere a bisericilor s-a accelerat. Fenomenul de dez-bisericare este probabil un factor important în aceste schimbări.

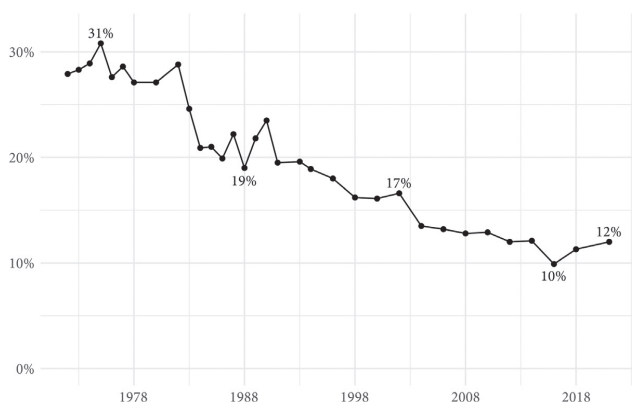
Conform studiului din 2020 a Faith Communities Today (FACT) privind toate tipurile de comunități religioase, „marea majoritate a congregațiilor din țară sunt mici. 70% dintre aceste comunități de credință au 100 de participanți săptămânal sau mai puțini. Doar 10% dintre acestea au mai mult de 250 de persoane care participă la serviciile săptămânale. Cu toate acestea, mult mai mulți oameni frecventează aceste congregații mari – aproximativ 70% din totalul participanților – decât numeroasele congregații mici”.¹⁷ Bisericile cu mai puțin de 100 de persoane reprezintă 69% din totalul bisericilor. Cu toate acestea, 70% din participanții activi la biserică din SUA merg la biserici care au 250 sau mai mulți membri.¹⁸ Prin urmare, bisericile mai mici sunt mult mai răspândite; cu toate acestea, mult mai mulți oameni frecventează bisericile mai mari atunci când vine vorba de numărul total de membri din aceste biserici mai mari. Fenomenul de dez-bisericare va afecta probabil mult mai puternic bisericile mici și vom asista probabil la o comasare a bisericilor mici în biserici de dimensiuni medii și mari.

¹⁶ Aaron Earls, „Protestant Church Closures Outpace Openings in U.S.”, *Lifeway Research*, 25 mai 2021, <https://research.lifeway.com/2021/05/25/protestant-church-closures-outpace-openings-in-u-s/>.

¹⁷ Scott Thumma, „Twenty Years of Congregational Change: The 2020 Faith Communities Today Overview”, Hartford Institute for Religious Research, 2021, <https://faithcommunitiestoday.org/wp-content/uploads/2021/10/Faith-Communities-Today-2020-Summary-Report.pdf>, 5.

¹⁸ Thumma, 5, fig. 2.

Dacă tendințele de închidere și plantare de biserici din 2019 se mențin, vom continua să asistăm la scăderea numărului total de biserici protestante din America. Pe măsură ce numărul total de membri ai unei confesiuni scade, este probabil să asistăm la o scădere a donațiilor financiare către confesiunile și rețelele din care fac parte aceste biserici. Acest lucru va pune presiune pe confesiuni, pe eforturile lor de misiune globală, pe serviciile lor de slujire internă și pe instituțiile lor academice și teologice.

Grafic 1.4 Procentul protestanților magisteriali din populația SUA

Cele 40 de milioane de americani care au părăsit lăcașurile de cult furnizau un venit anual total de 1,4 trilioane de dolari.¹⁹ Conform Nonprofits Source, creștinii americani donează în medie 2,5% din venitul lor.²⁰ Șaptezeci la sută dintre americani se declară aparținători

¹⁹ Valoare derivată din suma de 35,384 de dolari venit pe cap de locuitor în 2020 înmulțită cu 40 de milioane de persoane. „QuickFacts United States”, United States Census Bureau, <https://www.census.gov/quickfacts/fact/table/US/SEX255221>.

²⁰ „Church and Religious Charitable Giving Statistics”, Nonprofits Source, <https://nonprofitsource.com/online-giving-statistics/church-giving/>.

ai unei anumite tradiții creștine²¹, deci asta înseamnă că, teoretic, 24,7 miliarde de dolari *pe an* tocmai au părăsit bisericile creștine. Impactul economic al acestor pierderi nu poate fi subestimat și va avea implicații dincolo de bisericile locale individuale.

Dez-bisericirea a fost deosebit de pronunțată în zone în care nu ne așteptam, cum ar fi dreapta seculară (pe care o vom aborda în capitolul 2) și în Centura Biblică. Am observat acest lucru atât din studiul nostru, cât și din cel mai mare și mai întins studiu pe date religioase din America, General Social Survey (GSS). Analiza GSS făcută de istoricul Daniel Williams²² a arătat că această dreaptă seculară în creștere este marcată de hiper-individualism, lege și ordine, atitudini rasiale insensibile,²³ cinism față de instituții, anti-avort și poziții libertine privind sexualitatea. Williams concluzionează:

Timp de decenii, mulți experți au avertizat cu privire la pericolele politice ale unei drepte creștine sudiste care intenționa să estompeze granițele dintre biserică și stat. Dar, oricare ar fi fost aceste pericole, poate că cea mai mare amenințare la adresa democrației în Sud este, în prezent, o dreaptă populistă dez-bisericită, care este la fel de furioasă pe eforturile de a corecta nedreptatea rasială și chiar mai individualistă.

²¹ PRRI Staff, „The 2020 Census of American Religion” PRRI, 8 iulie 2021, [https://www.prri.org/research/2020-census-of-american-religion/#:~:text=More%20than%20four%20in%20ten%20\(41%25\)%20identify%20as%20Protestant,Jewish%2C%20Muslim%2C%20and%20Hindu.](https://www.prri.org/research/2020-census-of-american-religion/#:~:text=More%20than%20four%20in%20ten%20(41%25)%20identify%20as%20Protestant,Jewish%2C%20Muslim%2C%20and%20Hindu.)

²² Daniel K. Williams, „White Southern Evangelicals Are Leaving the Church”, *Christianity Today*, 2 august 2022, <https://www.christianitytoday.com/ct/2022/august-web-only/church-attendance-sbc-southern-evangelicals-now-lapsed.html>

²³ Williams. „Ei s-au opus ‘angajării preferențiale’ pentru negri cu o marjă de peste 4 la 1. De asemenea, cu o marjă de peste 4 la 1, ei au fost de acord cu următoarea afirmație: ‘Irlandezii, italienii, evreii și multe alte minorități au depășit prejudecățile și au muncit pentru a avansa. Negrii ar trebui să facă la fel.’ Când au fost întrebați de ce negrii au, în medie, ‘locuri de muncă, venituri și locuințe mai proaste decât albi’, aproape jumătate au răspuns că este din cauză că ‘pur și simplu nu au motivația sau voința de a ieși din sărăcie’”.

Fie că o numim „evangelică” sau pur și simplu „populistă sudică”, această dreaptă protestantă sudică post-biserică nu va dispărea doar pentru că Convenția Baptistă de Sud pierde membri. De fapt, este posibil să devină mai solidă ca niciodată.²⁴

Ascensiunea dez-bisericărilor din rândurile dreptei seculare va remodela nu doar Convenția Baptistă de Sud, ci toate confesiunile, în special în rândul evanghelicilor. Această dinamică nu va afecta doar bisericile, confesiunile și rețelele, ci va continua, de asemenea, să remodeleze comunitățile, cultura și țara.

RYAN BURGE: Una dintre principalele lentile prin care demografiile pot urmări declinul religios este reprezentată de registrele confesionale. Aproape fiecare mare tradiție religioasă își urmărește timp de zeci de ani numărul total de membri ca mijloc de a înțelege unde cresc bisericile și unde sunt în declin. Oricine a lucrat în administrația bisericească o perioadă de timp știe că registrele membrilor sunt departe de a fi exacte. Bisericile nu doresc să elimine oameni din registre, deoarece există întotdeauna posibilitatea ca aceștia să revină la biserică într-o zi și să se simtă jigniți când vor vedea că numele lor a fost șters din registrele oficiale. Cu toate acestea, în ciuda dezavantajelor lor, registrele confesionale sunt încă una dintre cele mai bune surse de date atunci când vine vorba de urmărirea creșterii sau declinului religiilor americane.

Tabloul pe care îl prezintă nu este unul fericit. De exemplu, în 1990, Biserica Evanghelică Luterană din America a raportat 5,25 milioane de membri. În 2020, numărul total de membri era puțin peste 3 milioane – o scădere de 41%. Biserica Prezbiteriană (SUA) și-a văzut numărul de membri scăzând cu 58% în aceeași perioadă. Numărul membrilor Bisericii Unite a lui Hristos a scăzut cu 52%, iar Biserica Metodistă Unită a înregistrat un declin de 31%. Biserica Episcopală, care era una dintre cele mai influente confesiuni din Statele Unite, are doar o jumătate de milion de persoane în bănci într-o duminică obișnuită și doar 1,5 milioane de membri în total.

²⁴ Williams.

Această tendință nu se observă doar la bisericile cu tradiție istorică. Convenția Baptistă de Sud (CBS), care este cea mai mare confesiune evanghelică din Statele Unite, a înregistrat, de asemenea, o scădere serioasă a numărului de membri în ultimii ani. În 2006, 16,2 milioane de persoane se declarau membri CBS; în prezent, acest număr este de 13,7 milioane. Între 2020 și 2021, CBS a pierdut aproape 410.000 de membri. Aceasta este cea mai mare pierdere într-un singur an în cei 170 de ani de existență a Convenției Baptiste de Sud.

Există două aspecte pozitive în ceea ce privește numărul de membri. Adunările lui Dumnezeu, o confesiune evanghelică care are legături cu tradiția penticostală, a înregistrat o creștere a numărului de membri cu 50% în ultimele trei decenii. De asemenea, se bucură de un nivel ridicat de diversitate rasială, în timp ce multe alte tradiții protestante sunt încă covârșitor de albe. Un alt domeniu care înregistrează o creștere pozitivă este creștinismul protestant non-denominațional. Deși este imposibil să se colecteze date privind numărul de membri al acestor tipuri de biserici, sondajele arată că proporția americanilor care se identifică drept non-denominaționali a crescut în ultimul deceniu, în timp ce alte tradiții, precum cea baptistă, metodistă și luterană, au scăzut.

Implicațiile la nivel cultural: Comunități, cultură și țară

Comunitățile sănătoase au economii, legi, organizații și instituții care, în general, funcționează pentru toți membrii comunității respective. O parcurgere rapidă a rețelelor de socializare sau o plimbare pe lângă pancartele din cartier ne va dezvălui un lucru evident: cultura și societatea americană nu numai că se polarizează, dar se și fractуреază.²⁵ Am asistat la proteste de tot felul, la ură în spațiul digital, la o creștere a retoricii conspiraționiste și la tot felul de evenimente culturale cu opinii foarte divergente despre același eveniment. Un astfel de test Rorschach național a avut loc în 6 ianuarie 2021, când o mare parte a

²⁵ „Political Polarization in the American Public”, Pew Research Center, 12 iunie 2014, <https://www.pewresearch.org/politics/2014/06/12/political-polarization-in-the-american-public/>.